

॥षष्ठः प्रश्नः॥

॥तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे षष्ठः प्रश्नः॥

सं त्वा सिशामि यजुषा प्रजामायुर्धनं च। बृहस्पतिप्रसूतो यजमान इह मा रिषत्॥
 आज्यमसि सत्यमसि सत्यस्याध्यक्षमसि हविरसि वैश्वानरं वैशदेवमुत्पूतशुष्मं सत्यौजाः
 सहैऽसि सहमानमसि सहस्वारातीः सहस्वारातीयतः सहस्व पृतनाः सहस्व पृतन्युतः।
 सुहस्रवीर्यमसि तन्मां जिन्वाऽऽज्यस्याऽऽज्यमसि सत्यस्य सत्यमसि सत्यायु- (१)

रसि सत्यशुष्ममसि सत्येन त्वाऽभि घारयामि तस्य ते भक्षीय
 पश्चानां त्वा वातानां यन्नाय धर्त्राय गृह्णामि
 पश्चानां त्वर्तुनां यन्नाय धर्त्राय गृह्णामि
 पश्चानां त्वा दिशां यन्नाय धर्त्राय गृह्णामि
 पश्चानां त्वा पश्चजनानां यन्नाय धर्त्राय गृह्णामि
 चरोस्त्वा पश्चबिलस्य यन्नाय धर्त्राय गृह्णामि
 ब्रह्मणस्त्वा तेजसे यन्नाय धर्त्राय गृह्णामि
 क्षत्रस्य त्वौजसे यन्नाय (२)

धर्त्राय गृह्णामि
 विशे त्वा यन्नाय धर्त्राय गृह्णामि
 सुवीर्याय त्वा गृह्णामि सुप्रजास्त्वाय त्वा गृह्णामि रायस्पोषाय त्वा गृह्णामि ब्रह्मवर्चसाय
 त्वा गृह्णामि भूरस्माकं हविर्देवानामाशिषो यजमानस्य देवानां त्वा देवताभ्यो गृह्णामि
 कामाय त्वा गृह्णामि॥ (३)

सत्यायुरोजसे यन्नाय त्रयंश्च॥ ३॥

[१]

ध्रुवौऽसि ध्रुवौऽहं संजातेषु भूयासं
 धीरक्षेत्ता वसुविदुग्रौऽस्युग्रौऽहं संजातेषु भूयास-
 मुग्रक्षेत्ता वसुविदभिमूरस्यभिमूरहं संजातेषु भूयास-
 मभिमूरक्षेत्ता वसुविद्युनज्ञिं त्वा ब्रह्मण् दैव्यैन हव्यायास्मै वोद्गवे जातवेदः। इन्धोनास्त्वा
 सुप्रजसः सुवीरा ज्योर्जीवेम बलिहृतौ वृयं तैः। यन्मे अग्ने अस्य यज्ञस्य रिष्या- (४)

द्यद्वा स्कन्दादाज्यस्योत विष्णो। तेन हन्मि सुपकं दुर्मग्नयुमैनं दधामि निरक्षत्या

उपस्थेऽ। भूर्भुवः सुवुरुच्छुष्मो अग्ने यज्ञमानायैधि निशुष्मो अभिदासते। अग्ने देवैऽद्ध मन्त्रिं द्ध मन्त्रिं द्ध मन्त्रिजिह्वामर्त्यस्य ते होतमूर्धन्ना जिघर्मि रायस्पोषाय सुप्रजास्त्वाय सुवीर्याय मनोऽसि प्राजापत्यं मनसा मा भूतेनाऽविश वागस्यैन्द्री संपत्क्षयंणी (५)

वाचा मैन्द्रियेणाऽविश

वसन्तमृतूनां प्रीणामि स मा॑ प्रीतः प्रीणातु
 ग्रीष्ममृतूनां प्रीणामि स मा॑ प्रीतः प्रीणातु
 वरूषा क्रृतूनां प्रीणामि ता मा॑ प्रीताः प्रीणन्तु
 शरदमृतूनां प्रीणामि सा मा॑ प्रीता प्रीणातु
 हेमन्तशिशिरावृतूनां प्रीणामि तौ मा॑ प्रीतौ प्रीणीता-
 मग्नीषोमयोरहं दैवयज्यया चक्षुष्मान् भूयासम्-
 ग्रेरहं दैवयज्ययान्नादो भूयासु (६)

दव्यिरस्यदब्यो भूयास-

ममुं द्वेयमग्नीषोमयोरहं दैवयज्यया॑ वृत्रहा भूयास-
 मिन्द्राग्नियोरहं दैवयज्ययैन्द्रियाव्यन्नादो भूयासु-
 मिन्द्रस्याहं दैवयज्ययैन्द्रियावी॑ भूयासं
 महेन्द्रस्याहं दैवयज्यया॑ जेमानं महिमानं गमेयमग्ने॑ स्विष्टकृतोऽहं दैवयज्ययाऽयुष्मान्
 यज्ञेनं प्रतिष्ठां गमेयम्॥ (७)

रिष्यांस्मपुक्षयंण्यन्नादो भूयासु॑ पद्मिः शच्च॥ ४॥

[२]

अग्निर्मा॑ दुरिष्टात् पातु सविताऽघशं साद्यो मेऽन्ति॑ द्वैऽरातीयति॑ तमेतेनं जेषः॑ सुरूपवर्षवर्ण॑ एहीमान् भुद्रान् दुर्याः॑ अभ्येहि॑ मामनुव्रता॑ न्यु॑ शीरुषाणि॑ मृद्वमिड॑ एह्यदित॑ एहि॑ सरस्वत्येहि॑ रन्तिरसि॑ रमतिरसि॑ सूनर्यसि॑ जुष्टे॑ जुष्टि॑ तेऽशीयोपहूत उपहूवं (८)

तैऽशीय॑ सा मै॒ सूत्याशीरस्य यज्ञस्य॑ भूयादरेडता॑ मनसा॑ तच्छकेय॑ यज्ञो॑ दिव॑ रोहतु॑ यज्ञो॑ दिव॑ गच्छतु॑ यो॑ दैवयानः॑ पन्थास्तेनं॑ यज्ञो॑ देवा॑ अप्यैत्वस्मास्विन्द्र॑ इन्द्रियं॑ दधात्वस्मान्नाय॑ उत॑ यज्ञाः॑ सचन्तामस्मासु॑ सन्वाशिषः॑ सा नः॑ प्रिया॑ सुप्रतीर्तिर्मधोनी॑ जुष्टिरसि॑ जुष्टस्वं॑ नो॑ जुष्टां॑ नो॑ (९)

असि॑ जुष्टि॑ ते॑ गमेय॑ मनो॑ ज्योतिर्जुषतामाज्य॑ विच्छिन्नं॑ यज्ञः॑ समिमं॑ दधातु॑

बृहस्पतिस्तनुतामिमि॑ नो विश्वे॒ देवा इह मांदयन्ताम्॥ ब्रह्म॑ पिन्वंस्व॑ ददंतो मे॒ मा क्षायि॑
कुर्वतो॑ मे॒ मोपंदसत् प्रजापतेर्भीर्गोऽस्यूर्जस्वान् पयस्वान् प्राणापानो॑ मैं पाहि समानव्यानो॑
मैं पाह्युदानव्यानो॑ मैं पाह्यक्षितोऽस्यक्षित्यै त्वा॑ मा॑ मैं क्षेष्ठा अमुत्रामुष्मिल्लोके॥ (१०)

उपहुं जुं नस्त्वा॑ पदं चं॥३॥

[३]

बृहिषोऽहं दैवयुज्यया॑ प्रजावान् भूयासं॑ नराशः॒ संस्याहं दैवयुज्यया॑ पशुमान्
भूयासमग्रे॑ स्विष्टकृतोऽहं दैवयुज्ययाऽयुष्मान् यज्ञेन॑ प्रतिष्ठां॑ गंमेयमग्रहमुज्जिति॑
मनूज्ञेषु॑ सोमस्याहमुज्जितिमनूज्ञेषमग्रहमुज्जितिमनूज्ञेषमग्नीषोमयोरहमुज्जितिमनूज्ञेष-
मिन्द्राग्नियोरहमुज्जितिमनूज्ञेषुमिन्द्रस्याहम्- (११)

ज्ञितिमनूज्ञेषं॑ महेन्द्रस्याहमुज्जितिमनूज्ञेषमग्रे॑ स्विष्टकृतोऽहमुज्जितिमनूज्ञेषं॑ वाजस्य मा॑
प्रसवेनोद्भावेणोदग्रभीत्। अथां सुपला॑ इन्द्रो॑ मे॒ निग्राभेणाधर्गा॑ अकः॥ उद्भाबं च॑ निग्राभं
च॑ ब्रह्म॑ देवा अंवीवृथन्। अथां सुपलानिन्द्राग्नी॑ मैं विषूचीनान्व्यस्यताम्॥ एमा अंगमन्त्राशिषो॑
दोहकामा॑ इन्द्रवन्तो॑ (१२)

वनामहे॑ धुक्षीमहि॑ प्रजामिषम्॥ रोहितेन त्वाऽग्निर्देवता॑ गमयतु॑ हरिभ्यां॑ त्वेन्द्रो॑ देवता॑
गमयत्वेतशेन त्वा॑ सूर्यो॑ देवता॑ गमयतु॑ वि॑ तै॑ मुश्चामि॑ रशुना॑ वि॑ रश्मीन्॑ वि॑ योक्रा॑ यानि॑
परिचर्तनानि॑ धत्तादस्मासु॑ द्रविण्॑ यच्च॑ भुद्रं प्रणो॑ ब्रूताद्वाग्रधान्॑ देवतासु॑॥ विष्णो॑ः॑ शंयोरहं॑
दैवयुज्यया॑ यज्ञेन॑ प्रतिष्ठां॑ गंमेय॑ सोमस्याहं दैवयुज्यया॑ (१३)

सुरेता॑ रेतो॑ धिषीय॑ त्वष्टुरहं दैवयुज्यया॑ पशुना॑ रूपं पुषेय॑ देवानां॑ पक्षीरग्निर्गृह-
पतिर्यज्ञस्य॑ मिथुनं॑ तयोरहं दैवयुज्यया॑ मिथुनेन॑ प्रभूयासं॑ वेदोऽसि॑ वित्तिरसि॑ विदेय॑
कर्मासि॑ करुणामसि॑ क्रियासं॑ सुनिरसि॑ सनिताऽसि॑ सुनेय॑ घृतवन्तं॑ कुलायिनं॑
रायस्पोष॑ सहस्रिण॑ वेदो॑ दंदातु॑ वाजिनम्॥ (१४)

इन्द्रस्याहमिन्द्रवन्तु॑ सोमस्याहं दैवयुज्यया॑ चतुश्चत्वारि॑ शब्दः॥४॥

[४]

आ प्यायतां॑ ध्रुवा॑ घृतेन॑ यज्ञं॑ यज्ञं॑ प्रति॑ देवयन्द्याः। सूर्याया॑ ऊधोऽदित्या॑ उपस्थ॑ उरुधारा॑
पृथिवी॑ यज्ञे॑ अस्मिन्॥ प्रजापतेर्विभान्नाम॑ लोकस्तस्मिं॑स्त्वा॑ दधामि॑ सुह॑ यज्ञमानेन॑ सदसि॑
सन्मै॑ भूया॑ सर्वमसि॑ सर्वं॑ मे॑ भूया॑ पूर्णमसि॑ पूर्णं॑ मै॑ भूया॑ अक्षितमसि॑ मा॑ मै॑ क्षेष्ठा॑
प्राच्याँ॑ दिशि॑ देवा॑ क्रृत्विजौ॑ मार्जयन्तां॑ दक्षिणायां॑ (१५)

दिशि मासाः पितरो मार्जयन्तां प्रतीच्या दिशि गृहाः पुशवौ मार्जयन्तामुदीच्यां दिश्याप् ओषधयो वनस्पतयो मार्जयन्तामूर्ध्वायां दिशि यज्ञः संवथ्सरो यज्ञपतिर्मार्जयन्ताविष्णोः क्रमोऽस्यभिमातिहा गायत्रेण छन्दसा पृथिवीमनु वि क्रमे निर्भक्तः स यं द्विष्ठोविष्णोः क्रमोऽस्यभिशस्तिहा त्रेषुभेन छन्दसाऽन्तरिक्षमनु वि क्रमे निर्भक्तः स यं द्विष्ठोविष्णोः क्रमोऽस्यरातीयतो हन्ता जागतेन छन्दसा दिवमनु वि क्रमे निर्भक्तः स यं द्विष्ठोविष्णोः क्रमोऽसि शत्रूयतो हन्ताऽनुष्टुभेन छन्दसा दिशोऽनु वि क्रमे निर्भक्तः स यं द्विष्ठः॥ (१६)

दक्षिणाया द्विष्ठो विष्णोऽरकात्मत्रिःशब्दः॥ २॥

[५]

अग्नम् सुवः सुवरगन्म सन्दृशस्ते मा छिथिसि यत्ते तपस्तस्मै ते माऽऽवृक्षे सुभूरासि श्रेष्ठो रश्मीनामायुर्धा अस्यायुर्मे धेहि वर्चोधा असि वर्चो मर्यि धेहीदमहमुमु भ्रातृव्यमायो दिग्योऽस्यै दिवोऽस्मादन्तरिक्षादस्यै पृथिव्या अस्मादन्नाद्यान्निर्भजामि निर्भक्तः स यं द्विष्ठः। (१७)

सं ज्योतिषाऽभूवमैन्द्रीमावृतमन्वावर्ते समहं प्रजया सं मया प्रजा समहः रायस्पोषेण सं मया रायस्पोषः समिष्ठो अग्ने मे दीदिहि समेष्ठा तै अग्ने दीद्यासु वसुमान् यज्ञो वर्सीयान् भूयासुमग्न आयूर्ष्णि पवसु आ सुवोर्जुमिष्ठं च नः। आरे बाधस्व दुच्छुनाम्॥ अग्ने पवस्तु स्वपां अस्मे वर्चः सुवीर्यम्॥ (१८)

दधत् पोषः रयिं मर्यि। अग्ने गृहपते सुगृहपतिरहं त्वया गृहपतिना भूयासः सुगृहपतिर्मया त्वं गृहपतिना भूयाः शतः हिमस्तामाशिषमा शास्ते तन्तवे ज्योतिष्मर्तीं तामाशिषमाशास्ते उमुष्मे ज्योतिष्मर्तीं कस्त्वा युनक्ति स त्वा विमुश्तत्वम् व्रतपते व्रतमंचारिष्ठं तदशकं तन्मेऽराधि यज्ञो बंभूव स आ (१९)

बंभूव स प्र जंज्ञे स वांवद्ये। स देवानामधिपतिर्बंभूव सो अस्माः अधिपतीन् करोतु वयः स्याम पतयो रयीणाम्॥ गोमाः अग्नेऽविमाः अश्वी यज्ञो नृवथसंखा सदुमिदप्रमृष्यः। इडावा एषो असुर प्रजावान् दीर्घो रयिः पृथुबुधः सुभावान्॥ (२०)

द्विष्ठः सुवीर्यः स आ पञ्चत्रिःशब्दः॥ ४॥

[६]

यथा वै समृतसोमा एवं वा एते समृतयज्ञा यद्वर्शापूर्णमासौ कस्य वाहं देवा

यज्ञमा गच्छन्ति कस्य वा न बहुनां यजमानानां यो वै देवता: पूर्वः परिगृह्णाति स एनाः शो भूते यजत एतद्वै देवानामायतनं यदाहवनीयोऽन्तराश्री पंशुनां गारहपत्यो मनुष्याणामन्वाहार्यपचनः पितृणामुग्निं गृह्णाति स्व एवाऽऽयतने देवताः परि (२१)

गृह्णाति ताः शो भूते यजते ब्रतेन वै मेध्योऽग्निर्ब्रतपतिर्ब्रह्मणो ब्रतभृद् ब्रतमुपैष्यन् ब्रूयादग्ने ब्रतपते ब्रतं चरिष्यामीत्युग्निवै देवानां ब्रतपतिस्तस्मा एव प्रतिप्रोच्य ब्रतमालंभते बरुहिं पूर्णमांसे ब्रतमुपैति वथ्सैरमावस्यायामेतद्यैतयोरायतनमुपस्तीर्यः पूर्वश्चाग्निरपरश्चेत्याहुमनुष्यां (२२)

इत्था उपस्तीर्णमिच्छन्ति किमु देवा येषां नवावसानमुपास्मित्वा यक्ष्यमाणे देवता वसन्ति य एवं विद्वानुग्निमुपस्तुणाति यजमानेन ग्राम्याश्च पशवोऽवरुद्ध्या आरण्याश्चेत्याहुर्यद्वाम्यानुपवसति तेन ग्राम्यानवे रुन्धे यदारण्यस्याश्जाति तेनारण्यान् यदना॑श्चानुपवसेत् पितृदेवत्यः स्यादारण्यस्याश्जातीन्द्रियं (२३)

वा आरण्यमिन्द्रियमेवाऽत्मन् धत्ते यदना॑श्चानुपवसेत् क्षोधुकः स्याद्यदशजीयाद्वद्वैऽस्य पशूनभिमन्येतापोऽश्जाति तत्रेवांशितं नेवानशितं न क्षोधुको भवति नास्य रुद्रः पशूनभि मन्यते वज्रो वै यज्ञः क्षुत्खलु वै मनुष्यस्य भ्रातृव्यो यदना॑श्चानुपवसति वज्रेणैव साक्षात्क्षुधं भ्रातृव्यः हन्ति॥ (२४)

परि मनुष्यां इतिव॒ साक्षात् त्रीणि च॥४॥ [७]

यो वै श्रद्धामनारभ्य यज्ञेन यजते नास्येषाय श्रद्धधतेऽपः प्रणयति श्रद्धा वा आपः श्रद्धामेवाऽरभ्य यज्ञेन यजत उभयैऽस्य देवमनुष्या इष्टाय श्रद्धधते तदाहुरति वा एता वर्तनेदन्त्यति वाचं मनो वावैता नाति नेदन्तीति मनसा प्रणयतीयं वै मनो- (२५)

अनयैवैनाः प्रणयत्यस्कन्नहर्विर्वति य एवं वेदं यज्ञायुधानि सम्भरति यज्ञो वै यज्ञायुधानि यज्ञमेव तथसम्भरति यदेकमेक ए सम्भरेत् पितृदेवत्यानि स्युर्यध्मह सर्वाणि मानुषाणि द्वेद्वे सम्भरति याज्यानुवाक्ययोरेव रूपं करोत्यथो मिथुनमेव यो वै दशं यज्ञायुधानि वेदं मुखतोऽस्य यज्ञः कल्पते स्फ्य- (२६)

श्व कपालानि चाग्निहोत्रहवर्णी च शूर्पं च कृष्णाजिनं च शम्या चोलूखलं च मुसलं च दृष्ट्वा पौला चृतानि वै दशं यज्ञायुधानि य एवं वेदं मुखतोऽस्य यज्ञः कल्पते यो वै

देवेभ्यः प्रतिप्रोच्य यज्ञेन यजते जुषन्तैऽस्य देवा हृव्य॑ हृविर्निरुप्यमांगमभि मंत्रयेताग्नि॑ होतारमिह त॒ हुव इति (२७)

देवेभ्य एव प्रतिप्रोच्य यज्ञेन यजते जुषन्तैऽस्य देवा हृव्यमेष वै यज्ञस्य ग्रहो गृहीत्वैव यज्ञेन यजते तदुदित्वा वाच॑ यच्छ्रिति यज्ञस्य धृत्या अथो मनसा वै प्रजापतिर्यज्ञमंतनुत मनसैव तद्यज्ञं तनुते रक्षसामनन्ववचाराय यो वै यज्ञं योगु आगते युनक्ति युड्के युञ्जानेषु कस्त्वा युनक्ति स त्वा युनक्तित्याह प्रजापतिर्वै कः प्रजापतिनैवैन युनक्ति युड्के युञ्जानेषु॥ (२८)

वै मनः स्य इति युनक्तिकांदश च॥४॥

[४]

प्रजापतिर्यज्ञानसृजताग्निहोत्रं चाग्निष्ठोमं च पौर्णमासीं चोकथ्य चामावास्या चातिरात्रं च तानुदमिमीत् यावदग्निहोत्रमासीत् तावानग्निष्ठोमो यावंती पौर्णमासी तावानुक्ष्यो यावत्यमावास्या तावानतिरात्रो य एवं विद्वानग्निहोत्रं ज्ञुहोति यावदग्निष्ठोमेनोपाप्रोति तावदुपा॑ऽप्रोति य एवं विद्वान् पौर्णमासीं यजते यावदुकथ्यैनोपाप्रोति (२९)

तावदुपा॑ऽप्रोति य एवं विद्वानमावास्या यजते यावदतिरात्रेणोपाप्रोति तावदुपा॑ऽप्रोति परमेष्ठिनो वा एष यज्ञोऽग्रे आसीत् तेन स परमां काष्ठामगच्छुत् तेन प्रजापतिं निरवासाययत् तेन प्रजापतिः परमां काष्ठामगच्छुत् तेनेन्द्रं निरवासाययत् तेनेन्द्रः परमां काष्ठामगच्छुत् तेनाश्रीषोमौ निरवासाययत् तेनाश्रीषोमौ परमां काष्ठामगच्छतां य (३०)

एवं विद्वान् दर्शपूर्णमासौ यजते परमामेव काष्ठा॑ गच्छति यो वै प्रजातेन यज्ञेन यजते प्र प्रजया॑ पुशुभिर्मिथुनैर्जायते द्वादश मासाः संवथ्सुरो द्वादश द्वन्द्वानि दर्शपूर्णमासयोस्तानि सुम्पाद्यानीत्याहर्वध्यं चौपावसृजत्युखां चाधि॑ श्रयत्यवं च हन्ति दृषदौ च सुमाहन्त्यधि॑ च वपते कुपालानि॑ चोपं दधाति पुरोडाशं चा- (३१)

धिश्रयत्याज्यं च स्तम्बयज्ञश्च हरत्युभि च गृह्णाति वेदिं च परिगृह्णाति पर्ती॑ च संनंद्यति प्रोक्षणीश्वाऽसादयत्याज्यं चैतानि॑ वै द्वादश द्वन्द्वानि दर्शपूर्णमासयोस्तानि॑ य एवं सुम्पाद्य यजते प्रजातेनैव यज्ञेन यजते प्र प्रजया॑ पुशुभिर्मिथुनैर्जायते॥ (३२)

उक्त्यैनोपाप्रोत्यगच्छतुं यः पुरोडाशं च चत्वारि॑शत्ता॑॥५॥

[५]

ध्रुवोऽसि ध्रुवोऽहं संजातेषु भूयासुमित्याहं ध्रुवानेवैनान् कुरुत उग्रोऽस्युग्रोऽहं संजातेषु भूयासुमित्याहं प्रतिवादिन एवैनान्कुरुतेऽभिमूरस्यभिमूरहं संजातेषु भूयासुमित्याहं य एवैन् प्रत्युत्पिरीते तमुपास्यते युनजिमं त्वा ब्रह्मणा दैव्येनेत्याहैष वा अग्नेर्योगस्तेनै- (३३)

वैन् युनक्ति यज्ञस्य वै समृद्धेन देवाः सुवर्गं लोकमायन् यज्ञस्य व्यृद्धेनासुरान् पराभावयन् यन्मे अग्ने अस्य यज्ञस्य रिष्यादित्याहं यज्ञस्यैव तथस्मृद्धेन यज्ञमानः सुवर्गं लोकमैति यज्ञस्य व्यृद्धेन भ्रातृव्यान् परां भावयत्यग्निहोत्रमेताभिर्व्याहृतीभिरुपं सादयेद्यज्ञमुखं वा अग्निहोत्रं ब्रह्मैता व्याहृतयो यज्ञमुखं एव ब्रह्मं (३४)

कुरुते संवथ्सरे पर्यागंत एताभिरेवोपसादयेद् ब्रह्मणैवोभयतः संवथ्सरं परिगृह्णाति दर्शपूर्णमासौ चांतुर्मास्यान्यालभंमानं एताभिर्व्याहृतीभिरहृवीङ्प्यासांदयेद्यज्ञमुखं वै दर्शपूर्णमासौ चांतुर्मास्यानि ब्रह्मैता व्याहृतयो यज्ञमुखं एव ब्रह्मं कुरुते संवथ्सरे पर्यागंत एताभिरेवासांदयेद् ब्रह्मणैवोभयतः संवथ्सरं परिगृह्णाति यद्वै यज्ञस्य साम्रां क्रियते राष्ट्रं (३५)

यज्ञस्याऽशीर्गच्छति यद्वचा विश्वं यज्ञस्याऽशीर्गच्छत्यथं ब्राह्मणोऽनाशीर्केण यज्ञेन यजते सामिधेनीरनुक्ष्यन्तेता व्याहृतीः पुरस्तादध्याद् ब्रह्मैव प्रतिपदं कुरुते तथा ब्राह्मणः साशीर्केण यज्ञेन यजते यं कामयेत् यज्ञमानं भ्रातृव्यमस्य यज्ञस्याऽशीर्गच्छेदिति तस्यैता व्याहृतीः पुरोऽनुवाकायां दध्याद् भ्रातृव्यदेवत्यो वै पुरोऽनुवाकाया भ्रातृव्यमेवास्यं यज्ञस्या- (३६)

अशीर्गच्छति यान् कामयेत् यज्ञमानान्थस्मावत्येनान् यज्ञस्याऽशीर्गच्छेदिति तेषांमेता व्याहृतीः पुरोऽनुवाकायां अर्धर्च एकां दध्याद्याज्यायै पुरस्तादेकां याज्यायां अर्धर्च एकां तथैनान्थस्मावती यज्ञस्याऽशीर्गच्छति यथा वै पर्जन्यः सुवृष्टं वर्षत्येव यज्ञो यज्ञमानाय वर्षति स्थलयोदकं परिगृह्णन्त्याशिषां यज्ञं यज्ञमानं परिगृह्णाति मनोऽसि प्राजापत्यं (३७)

मनसा मा भूतेनाऽविशेत्याहं मनो वै प्राजापत्यं प्राजापत्यो यज्ञो मनं एव यज्ञमात्मन् धत्ते वागंस्येन्द्री संपत्तिक्षयंणी वाचा मैन्द्रियेणाऽविशेत्याहृन्द्री वै वाग्वाचमैवैन्द्रीमात्मन् धत्ते॥ (३८)

तेनैव ब्रह्म राष्ट्रमेवास्यं यज्ञस्यं प्राजापुत्यः पद्मिःशच्च॥६॥

[१०]

यो वै संसदशां प्रजापतिं यज्ञमन्वायत्तं वेद प्रति॒ यज्ञेन॑ तिष्ठति॒ न यज्ञाद् भ्र॑शत्
आ श्राव॑येति॒ चतुरक्षर॑मस्तु॒ श्रौष॑डिति॒ चतुरक्षर॑ यजेति॒ द्व॑क्षर॑ ये यजामहु॒ इति॒ पश्चा॑क्षर॑
द्व॑क्षर॑गे व॑षद्वार॑ एष वै संसदशः प्रुजापतिर्यज्ञमन्वायत्तो॒ य एवं वेद प्रति॒ यज्ञेन॑ तिष्ठति॒ न
यज्ञाद् भ्र॑शते॒ यो वै यज्ञस्य॑ प्रायणं प्रतिष्ठा- (३९)

मुदयन॑ वेद प्रतिष्ठेनारिष्टेन यज्ञेन॑ सुङ्गस्थां गच्छुत्या श्राव॑यास्तु॒ श्रौष॑ड्यज् ये
यजामहे वषद्वार॑ एतद्वै यज्ञस्य॑ प्रायणमेषा प्रतिष्ठैतदुदयन॑ य एवं वेद प्रतिष्ठेनारिष्टेन
यज्ञेन॑ सुङ्गस्थां गच्छति॒ यो वै सूनृतायै॒ दोहुं॒ वेदं दुहु॒ एवैनां॒ यज्ञो वै सूनृताऽऽ-
श्राव॑येत्यैनां॒ महृदस्तु॒ (४०)

श्रौष॑डित्युपावा॑स्त्राग्यजेत्युदैषीद्ये यजामहु॒ इत्युपासदद्वषद्वारेण॑ दोग्ध्येष वै सूनृतायै॒
दोहो॒ य एवं वेदं दुहु॒ एवैनां॒ देवा॒ वै सुत्रमासत्॒ तेषां॒ दिशोऽदस्युन्त्॒ एतामाद्र्वा॒ पुङ्किमपश्यन्ना॒
श्राव॑येति॒ पुरोवात्मजनयन्नस्तु॒ श्रौष॑डित्युब्र॑ समप्लावयन्॒ यजेति॒ विद्युते- (४१)

मजनयन्॒ ये यजामहु॒ इति॒ प्रावर्ष्यन्नभ्यस्तनयन्॒ वषद्वारेण॑ ततो॒ वै तेभ्यो॒ दिशः॒
प्राप्यायन्त य एवं वेद प्रास्मै॒ दिशः॒ प्यायन्ते प्रजापतिं त्वोवेदं प्रजापतिस्त्वं वेद यं
प्रुजापतिर्वेदं स पुण्यो॒ भवत्येष वै छन्दस्य॑ प्रुजापतिरा॒ श्राव॑यास्तु॒ श्रौष॑ड्यज् ये यजामहे
वषद्वारो॒ य एवं वेदं पुण्यो॒ भवति॒ वसन्त- (४२)

मृतूनां॒ प्रीणामीत्याहृतवो॒ वै प्रेयाजा॒ क्रृतूनेव॒ प्रीणाति॒ तैऽस्मै॒ प्रीता॒ यथापूर्व॑
कल्पन्ते॒ कल्पन्तेऽस्मा॒ क्रृतवो॒ य एवं॒ वेदाग्नीषोमयोरुहं॒ दैवयज्यया॒ चक्षुष्मान्॒
भूयासु॒ मित्याहृग्नीषोमाभ्यां॒ वै यज्ञशक्षुष्मान्॒ ताभ्यामेव॒ चक्षुरात्मन्॒ धत्तेऽग्नेरुहं॒
दैवयज्यया॑न्नादो॒ भूयासु॒ मित्याहृग्निर्वै॒ देवानां॒ मन्त्रादस्तेनैवा- (४३)

उन्नाद्यमात्मन्॒ धत्ते॒ दव्यिरस्यदेवो॒ भूयासममुं॒ दभेयु॒ मित्याहैतया॒ वै दव्या॑ देवा॒
असुरानदभूत्वन्॒ तयैव॒ भ्रातृव्यं॒ दभोत्यग्नीषोमयोरुहं॒ दैवयज्यया॑ वृत्रहा॒ भूयासु॒ मित्याहृग्नी-
षोमाभ्यां॒ वा इन्द्रो॒ वृत्रमहन्॒ ताभ्यामेव॒ भ्रातृव्यः॒ स्तुणुत इन्द्राग्नियोरुहं॒ दैवयज्ययै-
न्द्रियाव्यन्नादो॒ भूयासु॒ मित्याहैन्द्रियाव्यवान्नादो॒ भवतीन्द्रस्या- (४४)

जहं॒ दैवयज्ययैन्द्रियावी॒ भूयासु॒ मित्याहैन्द्रियाव्यैव॒ भवति॒ महेन्द्रस्याहं॒ दैवयज्यया॑

जेमानं महिमानं गमेयमित्याहं जेमानंमेव मंहिमानं गच्छत्यग्नेः स्विष्टकृतोऽहं दैवयुज्यया-
इद्युष्मान् यज्ञेन प्रतिष्ठां गमेयमित्याहाऽयुरेवाऽत्मन् धर्त्ते प्रति यज्ञेन तिष्ठति॥ (४५)

प्रतिष्ठामहूदस्तु विद्युतं वसुन्तमेवद्वस्तुऽष्टाविश्चाच॥ ७ ॥ [११]

इन्द्रं वो विश्वतस्परि हवामहे जनेभ्यः। अस्माकंमस्तु केवलः॥ इन्द्रं नरौ नेमधिता
हवन्ते यत्पार्या युनजंते धियस्ताः। शूरो नृषांता शवसश्वकान् आ गोमति व्रजे भंजा त्वं
नः॥ इन्द्रियाणि शतक्रतो या ते जनेषु पञ्चसु। इन्द्र तानि तु आ वृणे॥ अनु ते दायि
मह इन्द्रियायं सुत्रा ते विश्वमनु वृत्रहत्यै। अनु (४६)

क्षत्रमनु सहो यज्ञत्रेन्द्रं देवेभिरनु ते तृष्णहै॥ आ यस्मिन्सुस वासुवास्तिष्ठन्ति
स्वारुहो यथा। ऋषिरह दीर्घश्रुत्तम् इन्द्रस्य धर्मो अतिथिः॥ आमासु पक्षमैरयु आ
सूर्यः रोहयो दिवि। धर्म न सामन्तपता सुवृक्तिभिर्जुष्टं गिर्वणसे गिरः॥ इन्द्रमिद्वाधिनौ
बृहदिन्द्रमर्कभिरुकिणः। इन्द्रं वाणीरनूषत॥ गायन्ति त्वा गायत्रिणो- (४७)

उच्चन्त्यर्कमर्किणः। ब्रह्माणस्त्वा शतक्रतुवृद्धशमिव येमिरे॥ अऽहोमुचे प्र भरेमा
मनीषामैषिष्ठाव्वै सुमतिं गृणानाः। इदमिन्द्रं प्रति हृव्यं गृभाय सुत्याः सन्तु यज्ञमानस्य
कामाः॥ विवेष यन्मा धिषणां जजान् स्तवै पुरा पार्यदिन्द्रमहः। अऽहस्तो यत्र पीपरुद्धथा
नो नावेव यान्तमुभयै हवन्ते॥ प्र सुम्राजं प्रथमध्वराणा- (४८)

मऽहोमुचं वृषभं यज्ञियानाम्। अपां नपांतमश्विना हयन्तमस्मिन्नर इन्द्रियं धर्त्तमोजः॥
वि ने इन्द्र मृधो जहि नीचा यच्छ पृतन्युतः। अधस्पदं तर्मी कृधि यो अस्मा अभिदासति॥
इन्द्रं क्षत्रमभि वाममोजोऽजायथा वृषभ चर्षणीनाम्। अपानुदो जनमित्रयन्तमुरु देवेभ्यो
अकृणोरु लोकम्॥ मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः परावत् - (४९)

आ जंगामा परस्याः। सूक्ष्मशायं पविमिन्द्र तिग्मं वि शत्रौन् ताढि वि
मृधो नुदस्व॥ वि शत्रून् वि मृधो नुद वि वृत्रस्य हनू रुज। वि मन्युमिन्द्र भामितो-
उमित्रस्याभिदासतः॥ त्रातारुमिन्द्रमवितारुमिन्द्रः हवेहवे सुहवृशूरुमिन्द्रम्। हुवे नु शकं
पुरुहूतिमिन्द्रः स्वस्ति नो मघवा धात्विन्द्रः॥ मा ते अस्याः (५०)

संहसावन् परिष्ठावधाय भूम हरिवः परादै। त्रायस्व नोऽवृकेभिर्वर्षैस्तवं प्रियासः
सूरिषु स्याम॥ अनवस्ते रथमश्वाय तक्षन् त्वष्टु वज्रं पुरुहूत द्युमन्तमै। ब्रह्माण् इन्द्र-

महयन्तो अर्केरवर्धयन्नहये हन्तवा उ॥ वृष्णो यत् ते वृषणो अर्कमर्चनिन्द्र ग्रावाणो
अदीतिः सुजोषाः। अनश्वासो ये पुवयोऽरथा इन्द्रेषिता अभ्यवर्तन्त दस्यून्॥ (५१)

बृहत्येऽनु गायत्रिणौऽवृगाणौ परावतोऽस्यामुदाचत्वारि॒शाच्च॥६॥ [१२]

सं त्वा सिश्चामि ध्रुवोऽस्युग्रिमा॑ बुर्हिषोऽहमाप्यायतुमगत्सु॑ यथा॒ वै यो॑ वै श्रुद्धां॑ प्रजापर्तियज्ञान्॑ ध्रुवोऽसीत्याह॑ यो॑ वै संसदशमिन्द्र॑ वै
द्वादश॥२॥

सं त्वा बुर्हिषोऽह॒ यथा॑ वा एवं विद्वाऽङ्गौपैद्वृ॑ सहसावत्रेकंपश्चाशत्॥५१॥

सं त्वा सिश्चामि॑ दस्यून्॥

हरिः ॐ ॥

॥कृष्ण-यजुर्वदीय-तैत्तिरीय-संहितायां प्रथमकाण्डे षष्ठः प्रश्नः समाप्तः॥ १-६ ॥